

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:3344

av Ewa Thalén Finné m.fl. (M)

med anledning av prop. 2015/16:125 Skuldsanering –
förbättrade möjligheter för överskuldsatta att starta om på
nytt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om att betalningsplanen som huvudregel ska löpa under tre år i stället för nu gällande fem år, utan betalningsfria månader, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om att flytta reglerna om kommunernas skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning från socialtjänstlagen till skuldsaneringslagen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om att Konsumentverket ska ansvara för tillsynen över kommunernas budget- och skuldrådgivare och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betalningsförmedling och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Tillgång till krediter stärker möjligheten att planera sin ekonomi och anpassa sin konsumtion över tid. Men när människor inte kan betala sina skulder, och blir överskuldsatta, blir följderna negativa. För den skuldsatta naturligtvis, men också för samhället i stort och borgenärerna. Att fler ska kunna lyfta sig ur en tillvaro som evighetsgäldenärer är en viktig uppgift för att minska utanförskapet. Därför välkomnar

vi förslag om att ändra regelverket i syfte att fler evighetsgäldenärer snabbare ska kunna bli skuldfria.

Betalningstiden har betydelse. Överskuldsättning kan få till följd att gäldenärerna blir än mer passiviserade och t.ex. inte vågar förändra sin arbetssituation, öka sin inkomst eller byta bostad. Det rehabiliterande syftet med skuldsaneringslagen gynnas av en sänkning till tre år.

För att bekämpa överskuldsättning är det viktigt att bryta utanförskapet och främja fler självförsörjande människor och en stark ekonomi. Ansvarsfull hantering av statsfinanserna och incitament att arbeta är centralt. Dock behövs även särskilda insatser för att bekämpa överskuldsättning och för att möjliggöra för fler evighetsgäldenärer att sanera sina skulder.

Tre års betalningstid vid skuldsanering

Moderaterna menar att regelverket bör minimera utrymmet för godtycklig tillämpning och menar därför att betalningstiden bör löpa under tre år som huvudregel, istället för fem år. Dessutom är det angeläget snabbt få den skuldsatta tillbaka in i samhället. Därför är det mer angeläget att ha en så snabb process som möjligt än att sprida ut betalningsfria månader.

I dagsläget finns en möjlighet för Kronofogden att bestämma en kortare betalningsplan än fem år, om det finns särskilda skäl. I praktiken görs dock undantag mycket sällan. Att många människor lever med skulder som de inte har förutsättningar att kunna betala tillbaka är skadligt för de skuldsatta, borgenärer och samhället i stort. Regeringen föreslår att femårsregeln ska gälla fortsatt, med två betalningsfria månader per år, och med utökad flexibilitet gällande kortare betalningsperiod.

Skuldsaneringslagen

Kommunernas budget- och skuldrådgivning spelar en viktig roll i skuldsaneringen och verksamheten är reglerad i skuldsaneringslagen idag. Däremot är det inte lagreglerat närmare vad som åligger kommunerna och av Konsumentverkets årliga rapport har framgått att verksamhet saknas i vissa kommuner. Därtill saknas precisering över budget- och skuldrådgivningarnas uppgifter på ett sätt som möjliggör enkel och tydlig uppföljning.

Regelverket behöver vara tydligt och enhetligt, och den nationella tillsynsfunktionen måste ha tydliga bedömningsgrunder och tillräcklig kompetens och resurser. Därför delar vi regeringens uppfattning att kommunernas skyldighet att lämna budget- och

skuldrådgivning bör förtydligas. Regeringen föreslår i propositionen att lagstiftningen rörande kommuners skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning ska flyttas till socialtjänstlagen. Vi menar dock att det inte är önskvärt att flytta lagstiftningen till socialtjänstlagen. Regeringen bör därför återkomma med förslag som innebär att den nu föreslagna regleringen flyttas till skuldsaneringslagen. Frågan är relevant i synnerhet mot bakgrund av att vi menar att Konsumentverket bör vara tillsynsmyndighet.

Konsumentverket som tillsynsmyndighet

I Riksrevisionens granskning av överskuldsättningen¹ framgår att det under längre tid funnits stora svagheter med tillsynen och att verksamheterna mellan kommunerna skilt sig åt mycket. Oprecis lagstiftning och dålig tillsyn har varit kännetecknande. I SOU 2013:72 anges att Socialstyrelsen aldrig bedrev någon tillsyn över verksamheten.

Anledningen till detta angavs vara ”bristande resurser, på grund av organisatoriska förändringar och ett kraftigt utökat tillsynsansvar. Någon kompetens att granska och bedöma budget- och skuldrådgivningens kvalitet har inte heller bedömts finnas”.

I SOU 2013:72 uttrycktes även att det *”kunde vara lämpligt att förtydliga tillsynsansvaret i det regleringsbrev som regeringen lämnar för IVO.”*

IVO har också uppgett att tillsynen planeras utifrån en riskanalys. Den kommunala budget- och skuldrådgivningen är inte ett indikerat riskområde i myndighetens nuvarande riskanalys. Enligt IVO är dessutom utrymmet för att bedriva tillsyn utifrån riskanalysen mycket begränsat. Detta eftersom *”merparten av tillsynens resurser är in-tecknade av författningsreglerade krav rörande enskildas klagomål mot hälso- och sjukvården samt frekvenstillsyn av främst hem för vård eller boende för barn och unga (HVB) utan möjlighet till prioritering”*². Därtill ska tilläggas att regeringen dragit ned på anslag till IVO.

Konsumentverket har sedan lång tid uppgiften att stödja och ge vägledning för den kommunala budget- och skuldrådgivningen och det är Konsumentverket som har den övergripande och samordnande myndighetsrollen.

Konsumentverket har också en tillsynsavdelning redan idag. Mot denna bakgrund bör tillsynsansvaret flyttas till Konsumentverket.

Betalningsförmedling

I propositionen föreslås att Kronofogden får ansvar för betalningsförmedling i

¹ http://www.riksrevisionen.se/PageFiles/22431/RiR_2015_14-Overskuldsersattning_Anpassad.pdf

² Ibid.

skuldsaneringsärenden. Enligt förslaget ska gäldenären månadsvis betala till förmedlingen som sedan fördelar medlen till borgenärerna. Vi noterar att samtliga remissinstanser, inklusive Kronofogdemyndigheten, har tillstyrkt eller inte haft någon invändning mot förslaget.

Vi har emellertid även noterat att Kronofogdemyndigheten under långa perioder har haft problem med sin medelshantering. Justitieombudsmannen (JO) har i ett flertal fall kritiserat Kronofogdemyndigheten för dess bristande medelshantering. I beslut 3655-2011 den 15 mars 2012 skriver JO följande.

”Jag har under senare tid i flera ärenden uttalat kritik mot Kronofogdemyndigheten för brister i handläggningen av betalningar och hanteringen av utmätta medel (JO:s dnr 4408-2011, 2427-2011 och 4466-2011). Jag har i besluten påpekat att myndighetens medelshantering är en viktig del av verksamheten som kan ha stor betydelse för den enskilde. Det är därför, även för förtroendet för verksamheten, viktigt att den handläggningen är korrekt.”

Enligt uppgifter från myndigheten brottas medelshanteringen alltjämt med handläggningstider på flera veckor. Om förslaget i denna del ska kunna genomföras på ett fullgott sätt krävs att Kronofogdemyndigheten har kapacitet att hantera uppgiften. Givetvis är det angeläget att detta hanteras så att borgenärer får en redovisning som lever upp till de lagar, regler och standarder som gäller. Det är angeläget att regeringen noga följer utvecklingen hos kronofogden när det gäller denna uppgift.

Ewa Thalén Finné (M)

Jessika Roswall (M)

Thomas Finnborg (M)

Carl-Oskar Bohlin (M)

Mats Green (M)

Maria Malmer Stenergård (M)